

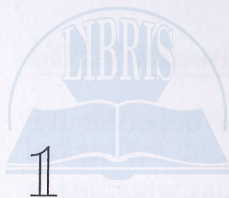


ALEX MAROIU

ANII CENUȘII
Viata la periferie
(Povestea lui Dan)

*

Scrisul  Românesc
Fundatia – Editura



La fel ca mulți alții, re trăiesc uneori perioada copilăriei. Cu cât avansează în vârstă, mă întorc tot mai des în trecut reluând atent șirul evenimentelor din diverse locuri, din diverse momente și din diverse motive, ca și cum mi-aș căuta propriul loc, locul meu din viața mea.

Am avut mereu nevoie de reperele inițiale, ca să cântăresc sau să măsoar faptele și distanțele în timp. E nevoie de asta chiar dacă trecutul nu e suficient pentru a construi cu o minimă siguranță viitorul. Chiar și așa rămâne întotdeauna o mare cantitate de neprevăzut, la care se adaugă reacția imprevizibilă a fiecăruia dintre noi la evenimentele petrecute. Cele la care doar am asistat dar mai ales cele la care am luat parte direct și subiectiv căci altfel nu e posibil.

Copilăria mea și-a consumat existența în mahalalele din Ferentari și Rahova, cartiere mizere ale Bucureștiului, unde tramvaiele galben-roșcate, vechi și ruginite, ajungeau în final după ce vedeau în fugă câteva străzi mai centrale. Acolo, în centru, zăboveau puțin. Apoi se încăreau treptat și tot mai sigur cu sărăcimea ce locuia în zona noastră ca să revină cuminiți în iadul sărac de la periferia orașului.

Pe vremea aceea clădirile mari ale cartierului aveau maxim patru-cinci etaje, iar lungimea sau lățimea lor era mult mai impresionantă decât înălțimea. La acestea se mai puteau adăuga eventual numărul balcoanelor și al intrărilor.

Oricum, clădirile mari din mahalaua noastră se numărau pe degete și coincideau cu cele de la uzina Electrotel sau de la depozitele Telefoanelor, acolo unde mai săream gardul, când tata lui Gelu nu era de pază ca să furăm sârmă pentru confecționat crăcănele pentru tras cu praștia sau cu „invizibile“ sau pur și simplu pentru a hoinări prin vagoanele încărcate cu role imense de cablu ca niște mosoare mari și colorate.

Intram în curtea depozitelor Telefoanelor prin Șoseaua Măgurele, deși de cele mai multe ori ne plăcea să sărim gardul dinspre calea ferată, pe unde trecea trenul spre Gara Filaret. Puteam însă să intrăm, mai mult sau mai puțin „oficial“, tata lui Gelu, unul din prietenii mei de joacă, fiind paznic acolo.

Telefoanele, Societatea Centrală de Telefoane, cum se numea oficial, menținea un serviciu important de pază deși pe vremea aceea nu prea existau hoți și cu atât mai puțin bande organizate care să planifice spargerii, furturi dirijate și, ulterior, să se ocupe de plasarea materialelor furate. Astfel de fenomene erau atunci de neimaginat.

Nu erau nici hoți și nici ce să furi nu prea aveai. Toată lumea de pe stradă își ținea cheie casei sub preșul de la intrare sau pe tocul de sus al ușii. Cred că, cu excepția fraților Neculai, țigani care stăteau într-o curte din capătul străzii, nimănui nu i-a trecut prin cap „să viziteze măcar din curiozitate“ (expresia lui tata când se referea la hoții din curțile oamenilor) vreo casă din mahala în lipsa proprietarilor.

Tata lui Gelu era cizmar de meserie și acolo sus, în ghereta lui, plasată la zece metri înălțime, avea întotdeauna cu el un mic calapod și câteva ciocane cu care mai lucra „printre picături“ (definiția lui pentru felul în care lucra pe ascuns). Îi era tot timpul teamă că ar putea fi „vândut“ de cineva că lucrează în timpul serviciului deși, de sus, putea să vadă toată curtea când se uita pe ferestrele laterale. În plus, mai erau și câinii.

Ei, câinii vagabonzi, care trăiau de ani buni în curtea depozitului, ar fi dat imediat semnalul dacă apărea cineva. Și atunci tata lui Gelu ar fi băgat repede sculele în sacoșă de cârpă groasă, făcută tot de el dintr-o bucată de prelată. La cel mai mic zgomot și lătrat de câine, ar fi ascuns sacoșa sub scaun și ar fi ieșit imediat afară pe platforma de lemn ce ducea la scările metalice care coborau în spirală până jos, în curte.

La plecarea din tură, tata lui Gelu avea grijă „să nu lase urme de cizmărie“ (Gelu, repetând mecanic ce spunea taicășău) în cabina de pază. Noi, adică eu și Gelu, trebuia să plecăm înainte.

Ne conducea până la poarta întreprinderii cu ceva timp înainte de plecare ca să ne vadă portarii că plecăm.

— Ne vedem acasă, peste o oră, ne spunea făcându-ne cu ochiul.

— Să-mi aduci și mie o sârmă pentru praștie, cerea Gelu, așa, ca o vorbă aruncată în vânt.

— Ți-am mai spus că nu se poate, spunea mereu taicășău. Hai băieți, acum plecați acasă!

Ne făceam că plecăm spre casă, dar o luam spre linia trenului, de partea cealaltă a gardului, în afara curții depozitelor. Când ajungeam aproape de ghereta paznicului ne uitam dacă nu vine cineva pe linia trenului. Apoi fluieram scurt, de doua ori. Imediat tata lui Gelu ne arunca sacoșa de cârpă cu pantofii și sculele de cizmărie peste gard. Luam sacoșa și fugeam acasă la Gelu. O parte din drum, Rex și Negru, câinii din curtea depozitului, se luau după noi, dar, după câțiva zeci de metri se opreau și apoi se întorceau în curtea depozitelor, chemați cu fluierături repetate de paznicul care îl înlocuia pe tata lui Gelu.

Câinii, Rex și Negru, botezați de noi după multe discuții în contradictoriu, erau prietenii noștri cei mai buni, pe care îi hrăneam cu ce mâncam și noi, fără excepție și chiar oferindu-le porții mai mari. Noi copiii mâncam puțin, eram unul mai slab ca altul, dar totuși vioi și veseli, deși ne plângeam deseori de foame. Dar câinii, cu care eram prieteni și asociați, nu erau niciodată flămânzi. Mai ales că făceau treabă bună și își meritau mâncarea.

Și atunci, ca și acum, paznicii se bazau în special pe câinii care le făceau practic toată treaba bine și gratuit. Ne gândeam cu groază că Rex și Negru vor îmbătrâni curând și nu vor mai putea să alerge și că ar trebui să căutăm deja un alt câine care să înceapă să învețe meserie.

Din fericire nu a trebuit să căutăm mult, curând ne-am dat seama că Negru era de fapt Neagră și, după câteva scene de amor derulate chiar în fața noastră, Negru a născut patru pui teribil de frumoși și de jucăuși care au fost primiți imediat în gașcă noastră, singura pro-

blemă grea fiind, din nou, ce nume să le dăm și cum să îi deosebim.

La trei săptămâni după eveniment, doi dintre puii noi născuți au dispărut, fiind promovați ca paznici de curte acasă la doi funcționari de la depozitele de relee care i-au luat în plase și i-au dus acasă, în prima zi de luni înainte de Crăciun, ca un fel de cadou pentru copiii lor.

Cam o dată pe lună, Gelu mă ruga să merg cu el până pe Strada Sabinelor, la numărul 12 B, o stradă de dincolo de Calea Rahovei. Nu era departe. Stăteam de vorbă tot drumul, în special despre meciurile de fotbal pe care le auzeam la difuzor. Câteodată, tata lui Gelu ne dădea bani de semințe fiindcă ne duceam pe Strada Sabinelor. Știam că în sacoșă erau pantofi deși niciodată, nici Gelu și nici tata lui, nu pronunțau cuvântul pantofi când venea vorba de Strada Sabinelor. Era un secret despre care simțeam că nu e bine să aduc vorba.

Într-o zi, când am traversat bulevardul în viteză ca să nu ne lovească tramvaiul, Gelu s-a împiedicat de o bordură și a căzut. Atunci i-a scăpat sacoșa din mână și pantofii din sacoșă s-au împrăștiat pe trotuarul din fața Simigeriei. Nu s-a lovit, dar în timp ce adunam pantofii Gelu a izbucnit în plâns și mi-a spus:

— Să nu-i spui niciodată lui tata că am răsturnat sacoșa cu pantofi. Nu mă bate, dar se va speria și nu va mai dormi noaptea. De multe ori se uită pe fereastră la cine intră în curte. Să nu spui nimănui că ducem pantofi pe Strada Sabinelor. Dacă se află, o pățim rău! A continuat să plângă deși l-am asigurat că nu aveam de gând să spun nimănui nimic. Nu credeam că pantofii pe care îi căram în sacoșă puteau crea un pericol pentru cineva.

— Nu spun nimic, îl asiguram.

— Acum trebuie să alergăm, ca să nu se țină cineva după noi.

Nu mă deranja să fugim puțin. Lui îi venea mai greu să fugă cu sacoșa cu pantofi în mână. Se uita mereu în urma să se asigure că nu ne urmărește nimeni. Datorită lui, mult timp am tot asociat pantofii cu misterul din Strada Sabinelor, iar de câte



În primul an de liceu, exact când aveam mai multă nevoie de sfaturi bune, pe neașteptate a murit bunicul, tatăl mamei, după ce cu câțiva ani înainte făcuse o parază pe partea stângă. Asociată cu bătrânețea, pareza lui nu mi s-a părut niciodată demnă de luat în serios, dragostea mea pentru bunicul respingea total ideea că el ar fi suferit de ceva. Se mișca greu, îl ajutam să se îmbrace dimineața, și tot eu să se dezbrace seara, făcând și puțin circ din aceste ritualuri, cu acordul lui, evident. Și totuși, suferința lui înainta spre finalul cel urât.

Pentru mine bunicul a însemnat întotdeauna tatăl lui mama, niciodată celălalt bunic, adică tatăl lui tata. Era persoana cu care eram în contact tot timpul, cu care conviețuiam, și cu care discutam toate subiectele lumii, prietenul și consilierul meu „des tous les jours“.

Bunicul a fost persona care, cu răbdare și umor, mi-a modelat personalitatea în cea mai mare parte a copilăriei, având mereu pregătite toate răspunsurile de care aveam nevoie la numeroasele mele întrebări. Îmi vorbea „destul de deschis“ despre orice subiect, ceea ce o nemulțumea pe bunica, „ăsta nu e un mod de a vorbi cu un copil“. Spre deosebire de el, bunica era mult mai reticentă la limbajul folosit, îl apostrofa mereu, „ia vezi ce prostii îi mai bagi în cap copilului!“, replica ea de cele mai multe ori automat, indiferent de subiect. Cum se spune, e mai bine să previi decât să tratezi.

Bunicul însă râdea și îi spunea: „Noi știm ce facem întotdeauna și avem chiar succes!“. De el sunt legate cele mai multe lucruri și evenimente din copilăria mea, unica sanie pe care am avut-o, „cât o să-i mai tragă și împingă pe alții ca să se dea și

el?“ (bunicul, în ziua de pensie, vorbind în șoaptă cu bunica), multe, enorm de multe mingii și primul meu ghiozdan. Și evident multe altele, care acum nu-mi vin în minte.

Tot el îmi fixase și „un salariu“ calculat cu o formulă legată de vârsta mea, dar și de prețul de referință al unor produse „de prima necesitate“ ca de pildă semințele de floarea soarelui și de dovleac, biletele de film și de ștrand, dulciurile sau fructele (când nu mi le procuram gratis din grădinile vecinilor). Era, oricum, o formulă științifică.

Salariul avea ca scop „să învăț să îmi planific de mic cheltuielile“, și era justificat de prestarea unor servicii cum ar fi ajutatul la îmbrăcat și dezbrăcat, cumpăratul ziarului, dar și căratul plasei încărcate cu cumpărături pe scară de la intrare, de care v-am povestit deja (el neputând urca scara abruptă cu mâinile ocupate).

Se mai adăugau pe lista obligațiilor mele tot felul de mici servicii de căutat și de adus diverse obiecte pe care el nu le găsea sau treburi pe care nu mai putea să le facă.

Vorbeam mult cu el, la început în contradictoriu, din vina mea evident, asta în perioada adolescenței răzvrătite și obraznice, iar ulterior, cu trecerea timpului, în tot mai deplin acord, când timpul lui era integral la dispoziția mea să-mi răspundea la sutele mele de întrebări. Când eram acasă, eram nedespărțiți.

Aș fi putut crede orice, dar niciodată n-am crezut că va muri. Poate și pentru că niciuna dintre persoanele apropiate nu fuseseră nici măcar bolnave până atunci și pentru că moartea, deși era o noțiune cunoscută și acceptată teoretic, rămânea pentru mine încă total abstractă.

Bunicul făcea parte integrantă din universul meu, dacă nu cumva el era chiar universul meu. Prea mic pentru a-i înțelege invaliditatea, îl tratam uneori cu neatenție, motiv pentru care mama mă certa adesea justificat. Dar, dincolo de obrazniciile mele de copil răsfățat, situație parțial datorată chiar bunicului care îmi făcea toate chefurile, dragostea ce ne lega era sinceră

și solidă, noi făcând corp comun în toate situațiile conflictuale apărute în familie din cauza mea. Și nu erau decât zilnice.

Da, în mintea mea de copil, bunicul era nemuritor pentru că îl iubeam, pentru că aveam nevoie de el și pentru că fericirea mea, care i se datora și lui, trebuia întreținută în continuare încă o bună bucată de timp. Ce simțeam nu era egoism ci o dependență totală de prietenul meu drag. L-am plâns mereu de atunci, dar l-am și căutat zilnic, nu pot să cred în moartea lui. Nu vreau. Mai știu, sunt sigur de asta, că deși l-am iubit foarte mult, el m-a iubit încă și mai mult.

În ultimii lui ani de viață, fusese mereu la dispoziția mea. Fusese inginer de drumuri și poduri, dar și constructor după caz, un om practic și obișnuit cu munca aspră de șantier, dar și cu relațiile directe și complicate cu muncitorii din construcții.

Executase multe drumuri și poduri, diguri și cheiuri în porturi și chiar fundația Cazinoului din Constanța. Repetam asta mereu, tuturor, mi se părea normal să știe toată lumea.

Își trăise o bună parte din viață cât se poate de frumos, de util și de corect. Strânsese și ceva bani cu care își construise o casă în Galați și alte două în Tulcea și Măcin, în Dobrogea. Și în plus avusese și ceva terenuri date în lucru prin arendași tocmiți.

Când s-a schimbat regimul și au venit comuniștii, a trebuit să se ascundă aproape un an ca să nu fie închis, fiind considerat „mare chiabur“ și deci dușman al poporului pentru că avea o avere impresionantă, case și terenuri.

A pierdut tot, asta nu mai conta acum. Și-a salvat doar viața și câteva bijuterii și lucruri diverse, mobilă, tacâmuri de argint, veselă de porțelan, lenjerie brodată de bunica în pensionul unde fusese ulterior profesoară de desen și broderie. Salvase deci astfel de lucruri, ca de pildă fețe de masă brodate, cuverturi și perdele (lucruri pe care comuniștii nu le-au apreciat neștiind la ce folosesc).